

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การมีสิทธิ มีเสียง การได้พูด หรือแสดงออกในเรื่องการเมือง กลับกลายเป็นเรื่องที่รัฐ หรือผู้มีอำนาจพยายามที่จะกำกับควบคุม ไม่ใช่เรื่องทั่วไปที่จะสามารถพูดได้อย่างเปิดเผย ทว่าต้องผ่านกระบวนการจัดระเบียบเสียก่อน ว่าใครควรมีสิทธิและแสดงออกอย่างไรในพื้นที่สาธารณะ (Ranciere, 1999 อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2553: 51) ปัจจุบันอินเทอร์เน็ต หรือสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ (Web site) กระดานสนทนา (Web board) หรือเว็บบล็อก (Blog) ได้กลายเป็นช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ ที่ประชาชนสามารถใช้เป็นพื้นที่ของการสื่อสาร ติดตามและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสื่อสารในพื้นที่ของการสื่อสารใหม่นี้ได้กลายเป็นกระบวนการสร้าง หรือเปิด “พื้นที่สาธารณะ” ขึ้นมา สร้างความสัมพันธ์ชุดใหม่ๆ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกันผ่านเครือข่ายสังคม กล่าวได้ว่า สื่อออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคน (ที่เข้าถึงสื่อนี้) มีสิทธิ มีเสียง สามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อันสอดคล้องไปกับหลักการประชาธิปไตย ในสังคมเสรีที่มุ่งสร้างกระบวนการรับรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบใหม่ นับจากต้นทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงมาเป็นสังคมข่าวสารมากขึ้น ด้วยพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ในกระแสกระบวนการโลกาภิวัตน์ ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองและพัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะนับจากปี 2535 เป็นต้นมาหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนชั้นกลางในเมือง ช่วงดังกล่าวส่งผลให้สังคมไทยมีความตื่นตัวทางการเมือง เริ่มติดตามความเคลื่อนไหวและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ ตลอดถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสื่อมวลชนแสดงบทบาทแกนนำอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวโดยเฉพาะการปฏิเสธรัฐประหาร หรือการปกครองแบบเผด็จการทหาร กระทั่งนำมาสู่การเรียกร้องเคลื่อนไหวการปฏิรูปการเมือง และเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ 2535 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกห้วงหนึ่งในพัฒนาการประชาธิปไตยในประเทศไทย (นับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 และการเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษา ประชาชน และปัญญาชนในปี

2516) ความขัดแย้งทางการเมืองห้วงเวลานั้น ด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาอำนาจทางการเมือง การใช้ความรุนแรง และสื่อมวลชนไทยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของรัฐ โดยเฉพาะสื่อ โทรทัศน์ และวิทยุ กระทั่งว่ากันว่า การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากการถูกปิดกั้นทางด้านข่าวสาร ซึ่งขัดแย้งกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังบังเกิดขึ้นเมื่อสังคมไทยก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การที่สื่อมวลชนไทยถูกรัฐควบคุมอย่างเข้มงวด และเกือบทุกสถานีล้วนปิดบังและเสนอข่าวสารด้านเดียวแก่ผู้ชม กลุ่มผู้มาร่วมชุมนุมจึงต้องใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีอยู่ในขณะนั้น เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร และวิทยุติดตามตัว เป็นเครื่องมือในการส่งข่าวสาร แสดงความคิดเห็นและเรียกร้องคนให้มาชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย (สมชาย จิเจริญ, 2536: 151-165) การเคลื่อนไหวเรียกร้องครั้งนั้นนอกจากจะนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองและการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้กลายเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ขณะเดียวกันได้เกิดกระแสเรียกร้องจากให้มีการปฏิรูปสื่อ กระทั่งเกิดทีวีเสรีช่วงใหม่ ที่ต่อมาคือ “ไอทีวี” (ITV) หรือ “ไทยทีวี” (Thai PBS) ในปัจจุบัน

การเรียกร้องให้รัฐปลดปล่อยสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้เป็นอิสระ ถือเป็นสิทธิสำคัญขั้นพื้นฐานในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการทำงานขององค์กรสื่อ ซึ่งควรมีลักษณะเป็นมืออาชีพ นับจากนั้นมา ประชาชนพลเมืองไทยเกิดความตื่นตัวในเรื่องของการเปิดรับข่าวสาร เริ่มสนใจวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาบ้านเมืองมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนับจาก ปี 2540 เป็นต้นมา พวกเขาได้รับสิทธิด้านต่างๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพ) นอกจากนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีในการสื่อสารได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ยังมีส่วนอย่างสำคัญ ต่อการทำงานของสื่อสารมวลชน ที่มุ่งทำหน้าที่อย่างอิสระ ถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นทางการเมืองของผู้คนต่างกลุ่มได้อย่างเสรี ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับรู้ข่าวสารได้มากขึ้น และรัฐบาลไม่สามารถปิดบังและเสนอข่าวสารด้านเดียวแก่ประชาชนเหมือนที่เคยเป็นมาก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้ว สื่อกระแสหลัก อย่างเช่น วิทยุ โทรทัศน์ และแม้แต่นั่งสื่อพิมพ์ ที่เป็นที่ยกย่องว่าสามารถนำเสนอข่าวสารต่างๆ ได้อย่างเสรี และมีบทบาทสำคัญในการติดตาม นำเสนอข่าวสารบ้านเมือง หรือเหตุการณ์ต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ในความเป็นจริงกลับมีข้อจำกัดในการนำเสนอข่าว ที่ยังอยู่ในการกำกับควบคุมของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมไปถึงการที่สื่อกระแสหลักจำนวนไม่น้อยที่การทำงานอยู่ภายใต้อิทธิพล หรือการควบคุมของนายทุนเจ้าของกิจการ ทำให้ไม่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างเที่ยงตรงหรือสมเหตุสมผล กระแสการเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ ซึ่งขับเคลื่อนสังคมไทยให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกอย่างแนบแน่น ได้ส่งผลต่อ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในภาคประชาสังคม ที่ปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิ

ด้านต่างๆ ของประชาชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนรูปแบบของการเคลื่อนไหวที่บ่อยครั้งไม่ได้สนใจที่จะแย่งชิงอำนาจจากรัฐ ที่เรียกกันว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่” (new social movement) ได้ก่อตัวขึ้นในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ไม่ต่างไปจากกระแสการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในที่อื่นๆ ของโลก โดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรมก้าวหน้า (ไชยรัตน์ 2540) ในทางสังคมศาสตร์ การเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องของพลเมืองเหล่านี้ เริ่มได้รับการยอมรับและเป็นที่น่าสนใจในแวดวงวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งมองว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (หรือการเมืองภาคประชาชน) เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำการเมือง ซึ่งเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองที่ไปไกลกว่าเรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐ เป็นขบวนการที่มีเป้าหมายในการสร้างบรรยากาศและเงื่อนไขแบบประชาธิปไตย สร้างประชาสังคมที่เข้มแข็ง ต้นตัว การเคลื่อนไหวมีลักษณะที่ต่อต้านรัฐและต่อต้านระบบราชการ พร้อมๆ กับการแสดงออกในด้านที่เชื่อมั่นศรัทธาพลังอำนาจของประชาชน และมุ่งหมายจะเปิดพื้นที่การเมืองให้คนธรรมดาสามัญมีบทบาทมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มุ่งส่งเสริมเรียกร้องสิทธิและการดำรงอยู่อย่างแตกต่างหลากหลายของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมประชาธิปไตย เป็นการเมืองแบบใหม่ หรือประชาธิปไตยแบบเข้มข้น ซึ่งเปิดที่ว่างให้กับความแตกต่างหลากหลาย

ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ มีหลากหลายและล้วนเคลื่อนไหวไปในประเด็นที่กว้างขวาง เช่น การรวมกลุ่มของเครือข่ายเกษตรกรและคนจนทั่วประเทศเป็นสมัชชาคนจน เรียกร้องสิทธิทำกินและการจัดการทรัพยากรป่า ที่ดินและน้ำ สิทธิในที่อยู่อาศัยและเรียกร้องสิทธิในการดำรงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ การรวมกลุ่มของผู้หญิงของเครือข่ายผู้หญิงกับเอดส์ การเรียกร้องสิทธิทางเพศ การมีอำนาจเหนือร่างกายตนเอง ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ สื่อทางเลือกและสื่อกระแสหลัก ที่มีต่อการสื่อสารจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจมองข้ามได้

ปัจจุบัน “สื่อใหม่” (new media) เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญในสังคมไทย เนื่องจากเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ “ผู้ใช้” สามารถส่งสารผ่านเทคโนโลยีและเครือข่ายการสื่อสารไปสู่ยัง “ผู้รับ” หรือ ผู้ใช้ รายอื่นๆ ในเครือข่ายที่มีสมาชิกอยู่เป็นจำนวนมากได้โดยตรง กล่าวอีกอย่างหนึ่ง สื่อใหม่ คือการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่จำเป็นต้องอาศัย เครื่องมือ หรือวิธีการสื่อสารแบบเดิมผ่าน “สื่อมวลชนตามประเพณีดั้งเดิม” (traditional media) เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และภาพยนตร์ ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กลายเป็นพื้นที่การสื่อสารที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น เป็นที่มาของ “สื่อใหม่” แบบต่างๆ ที่กลายเป็นพื้นที่สาธารณะของการสื่อสาร เปิดโอกาสให้คนที่อยู่ในสังคมเครือข่ายเดียวกันได้เปิด

ประเด็นเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นต่อเหตุการณ์สาธารณะ ข่าวสารบ้านเมืองร่วมกัน เป็นการสื่อสารที่ดำเนินไปแบบสองทิศทาง ขณะที่สื่อกระแสหลัก หรือ “สื่อมวลชนตามประเพณี” ไม่สามารถทำได้ดีเท่า หรือให้บริการผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากข้อจำกัดของสื่อกระแสหลักเองที่เน้นการสื่อสารแบบทางเดียว และอีกทั้งยังคงอยู่ในการควบคุมทางอำนาจของรัฐ ที่มักปิดกั้นไม่ให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านลบ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในทางบวก แน่นนอนว่า ในเรื่องการกำกับควบคุมสื่อของรัฐ โดยเฉพาะในยามที่บ้านเมืองไม่ปกติ แม้แต่สื่อใหม่เองก็ถูก “สั่งปิด” โดย (อาจ) ไม่ต้องอาศัยอำนาจศาล เช่น กรณีเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่เจ้าหน้าที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ดำเนินการปิดเว็บไซต์โดยไม่มีการยื่นเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ดุลยพินิจในการส่งเรื่องร้องขอต่อศาลให้พิจารณาปิดเว็บไซต์ ยังมีกรณีอื่นอีกถูกดำเนินการปิดเว็บไซต์โดยไม่มีการยื่นข้อใด ๆ ส่งผลให้มีการปิดเว็บไซต์เพิ่มมากขึ้น ขณะที่สื่อกระแสหลักของรัฐก็นำเสนอข่าวด้านเดียว บิดเบือนข้อเท็จจริงในเนื้อหา ในช่วงเกิดเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงมีผู้สูญเสียชีวิต เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม 2553 รัฐได้ออกมาตรการควบคุมสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การสั่งปิด หรือกำกับควบคุม โดยการลบกระดานสนทนา ลักลอกการใช้โปรแกรมดักข้อมูลรหัสผ่านของผู้ใช้เว็บไซต์ ปิดกั้นการเข้าถึงตัวเว็บไซต์ หรือปิดเว็บไซต์โดยไม่ให้เหตุผล ไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ของ พันทิพ www.pantip.com ชุมชนคนเหมือนกัน www.weareallhuman2.info มติชนออนไลน์ ฟ้าเดียวกัน ผู้จัดการ และประชาไท เป็นต้น กระทั่งนำไปสู่กระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักเกี่ยวกับการกระทำของรัฐ ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย

ปัจจุบัน “สื่อใหม่” ได้กลายเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารของผู้คนทั่วโลกในระดับข้ามชาติ ด้วยการเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เพื่อรวมกลุ่มติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Rheingold, 2000) กลายๆ กรณีนำไปสู่การเคลื่อนไหวต่อประเด็นเหตุการณ์สาธารณะนั้นๆ อย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตคือพื้นที่สื่อสารแบบใหม่ และเป็นที่มาของ “สื่อใหม่” ที่ไม่จำกัดผู้เข้าร่วม หรือผู้ใช้ด้วยสถานะทางสังคม หรืออำนาจใดทำให้การสื่อสารทว่า เป็นไปอย่างเสรีและเสมอภาค โดยนัยนี้ สื่อใหม่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงมีความเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐานเป็นพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่แตกต่าง หรือด้อยโอกาสได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น (Jones, 1999: 224-225 อ้างใน ปัทมาธิร์ย์ โชรัมย์, 2547) แม้ในหลายๆ ประเทศจะยังดำเนินไปอย่างจำกัด

ในกรณีของสังคมไทย “สื่อใหม่” ในโลกอินเทอร์เน็ต ได้ทำให้การสื่อสาร แสดง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ดำเนินไปอย่างเท่าเทียมโดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้ใช้ และไม่ได้กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองใหญ่เท่านั้น แต่ ได้เริ่มมีการกระจายไปถึงกลุ่มชนชั้นกลางระดับล่างมากขึ้น เช่น แม่ค้าในตลาด คนขับรถแท็กซี่ สาวโรงงาน พนักงานห้างสรรพสินค้า กลุ่มคนต่างๆ เหล่านี้ สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น (ผ่านโทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนที่ราคาถูกลงอย่างมากและหาซื้อได้ไม่ยากอีกต่อไป) ขณะที่คน ต่างจังหวัดก็สามารถเข้าถึงข่าวสารการชุมนุมทางการเมืองได้จากรายการที่วิทยุชุมชนถ่ายทอดเสียง ต่อจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น กล่าวได้ว่า สื่อใหม่/อินเทอร์เน็ต ไม่ได้เพิ่มพลังให้กับคนชั้นกลางอย่าง เดียว แต่กลับเพิ่มพลังทางการสื่อสารให้กับคนในสังคมอีกมาก ทำให้ความเห็นของคนเล็กๆ ทั้งหลายได้ปรากฏในที่สาธารณะมากขึ้น (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2554: 131-143) เนื่องจากที่ผ่านมาใน สังคมไทย เวทีสาธารณะหรือพื้นที่ทางสังคม สำหรับการแสดงความคิดเห็นออกสู่สาธารณะนั้นมี น้อยมาก สื่อใหม่ในฐานะพื้นที่สาธารณะในการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต นับเป็นช่องอีกทางเลือก หนึ่งในการรับข้อมูลข่าวสาร ผู้คนต่างใช้และสื่อสารกันด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป ปัจจัย เหล่านี้ช่วยเป็นแรงผลักดันให้ผู้คนในสังคมได้เสริมสร้างทัศนคติต่อการสร้างสังคมประชาธิปไตย บนเวทีสาธารณะทางการเมืองอีกทางเลือกหนึ่ง ของการใช้สื่อใหม่ปัจจุบัน

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ไม่เพียงแต่ผู้คนทั่วไปที่เป็นผู้ใช้ “สื่อใหม่” ในการสื่อสารทาง การเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น ทว่านักการเมือง/พรรคการเมืองเอง รวมจนไปถึง ธุรกิจ สื่อกระแสหลัก ก็หันกลับมาใช้และให้ความสำคัญต่อการปรับใช้ สื่อใหม่ ในธุรกิจการสื่อสาร เพื่อที่จะได้เข้าถึงผู้บริโภคข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ “สื่อใหม่” ประเภท social media เช่น เฟซบุ๊ก(Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น ดังกรณี เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง เมื่อเดือนเมษายน ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา จะพบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นช่องทางของการสื่อสาร เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลให้การ เมืองไทยไม่เป็นเหมือนเช่นเดิมอย่างในอดีต นับเป็นการปฏิบัติทัศนคติของการรับรู้ข่าวสาร ที่แต่ เดิมประชาชนเป็นเพียงผู้รับสารฝ่ายเดียว ปัจจุบันผู้รับสารสามารถเป็นผู้ตอบโต้ และส่งสารด้วย ผ่านกระบวนการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตโดยเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองของแต่ละฝ่าย อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และคลิปต่างๆ ในยูทูป (Youtube) โดยต่างฝ่ายต่างมี การนำเสนอเพื่อสนับสนุนมุมมองเพื่อความถูกต้องของตน งานศึกษาชิ้นนี้ มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจการการใช้สื่อใหม่กับการประกอบสร้างพื้นที่สาธารณะในสังคมการเมืองไทย เพื่อที่จะศึกษา

บทบาทและความสำคัญของสื่อใหม่ในฐานะพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้มีการติดต่อสื่อสารทางการเมืองระหว่างธุรกิจสื่อกับกลุ่มผู้ใช้สื่อในภาคประชาสังคม และการวิเคราะห์ทำความเข้าใจการใช้สื่อใหม่ของธุรกิจสื่อและผู้บริโภคข่าวสาร ในการสื่อสารความคิดเห็นทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้โดยจะมุ่งศึกษาการใช้สื่อใหม่ของ Voice TV ทาง “Facebook Voices TV” ช่วงหลังการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม 2554 โดยกำหนดช่วงเวลาของการศึกษาตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2554 ถึง 4 สิงหาคม 2554 ซึ่งเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเดิมที่กำลังจะกลายเป็นฝ่ายค้าน และยังไม่มีความแน่นอนหลังแสดงผลการเลือกตั้งของการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ อันเป็นผลสืบเนื่องทางการเมืองจากเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมา ซึ่งมีการแสดงการเปลี่ยนแปลงความนิยมในการเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มพรรคการเมืองเดิม (ประชาธิปัตย์) และพรรคการเมืองที่ได้รับเลือก (พรรคเพื่อไทย) อีกทั้งยังมีการแสดงของกลุ่มที่ยอมรับและคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยกับผลการเลือกตั้งที่ออกมาอันนำไปสู่ประเด็นการตั้งคำถามในการวิจัย และเพื่อที่จะศึกษาทำความเข้าใจบทบาทและความสำคัญของสื่อใหม่ การใช้ “สื่อใหม่” ในสังคมการเมืองไทยยุคปัจจุบัน

1.2 คำถามของการศึกษาวิจัย

1. การใช้สื่อใหม่ คือ Facebook Fanpage ของกลุ่มธุรกิจสื่อเคเบิลทีวี Voices TV มีแนวคิดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการสื่อสาร และหรือ การเผยแพร่ข่าวสารไปผู้บริโภคข่าวสารกลุ่มเป้าหมายอย่างไร

2. การใช้สื่อใหม่ของกลุ่มธุรกิจสื่อเคเบิลทีวี Voices TV ข้างต้นนำเสนอ “ข่าวสาร” (โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองไทยช่วงเหตุการณ์หลังการเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2554 ถึง วันที่ 4 สิงหาคม 2554) แตกต่างไปจากการใช้สื่อกระแสหลัก และการนำเสนอของสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ฟรีทีวี หรือไม่ อย่างไร

3. การใช้สื่อใหม่ของกลุ่มธุรกิจสื่อเคเบิลทีวี Voices TV ใหม่ และการบริโภคข่าวสารของผู้ใช้สื่อใหม่ ผ่าน Facebook Fanpage นำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกระทั่งกลายเป็น พื้นที่สาธารณะแบบใหม่หรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทและความสำคัญของ “สื่อใหม่” ในฐานะพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้มีการติดต่อสื่อสารทางการเมืองระหว่างธุรกิจสื่อ กับกลุ่มผู้ใช้และภาคประชาสังคมในสังคมประชาธิปไตย

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้ “สื่อใหม่” ของธุรกิจสื่อและผู้บริโภคข่าวสารและภาคประชาสังคมในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของ “สื่อใหม่” ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน
2. ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อใหม่ของธุรกิจสื่อและผู้บริโภคข่าวสาร/ภาคประชาสังคมในสังคมไทย
3. ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของ “สื่อใหม่” ที่มีต่อพัฒนาการประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในสังคมการเมืองไทย

1.5 นิยามศัพท์

“สื่อใหม่” (new media) หมายถึง สื่อที่ใช้ช่องทางของอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข่าว ด้วยเทคโนโลยีการเผยแพร่ข่าวสารบนอินเทอร์เน็ต ทำได้เกือบทุกรูปแบบ ตัวอักษร วิดีโอ หรือ เสียง และเทคโนโลยีบรอดแบนด์ ทำให้การสื่อสารข่าวเป็นไปในลักษณะสองทางมากขึ้น ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าว หรือโต้ตอบกับผู้เขียนข่าว หรือกลุ่มคนอื่นๆ ที่อ่านข่าวได้เช่นกัน

“พื้นที่สาธารณะ” หมายถึง เวทีที่อยู่ในโลกการสื่อสารของผู้คนกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลในการเคลื่อนไหวและสร้างวาระสาธารณะทางการเมืองและสังคม

“ประชาสังคม” (Civil society) หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (state) กับปัจเจกชน (Individuals) โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่ (อนุก เล่าธรรมทัศน์ 2550: 23)

1. ไม่ชอบและไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถขึ้นนำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร
2. ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัวต่างคนต่างอยู่ แข่งแย่งกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนเฉพาะกลุ่ม